

ODBITKA ZE SPRAWOZDAŃ Z POSIEDZEŃ TOWARZYSTWA
NAUKOWEGO WARSZAWSKIEGO XXIX. 1936. WYDZIAŁ IV.

Comptes Rendus des séances de la Société des Sciences
et des Lettres de Varsovie XXIX. 1936. Classe IV.

S. 794

Tadeusz Pacyna

Nowe stanowisko brzozy karłowatej
(*Betula nana* L.) w powiecie święciańskim.

Ein neuer Standort von *Betula nana* L. im Kreise
Święciany.

WARSZAWA — 1936

Subst. do 5 2027
nr. 16.8.51. H.S.

rcin.org.pl

Odbitka ze Sprawozdań z posiedzeń Towarzystwa
Naukowego Warszawskiego XXIX, 1936. Wydział IV.

S. 794.

Tadeusz Pacyna.

**Nowe stanowisko brzozy karłowatej (*Betula nana* L.)
w powiecie święciańskim**

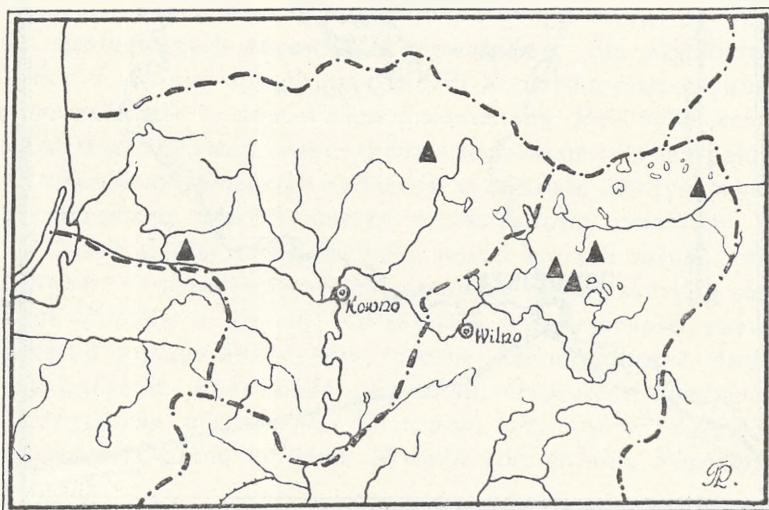
Przedstawił B. Hryniewiecki dn. 9 stycznia 1936 r.

Ein neuer Standort von *Betula nana* L. im Kreise Święciany.

Note présentée par M. B. Hryniewiecki à la séance du 9 janvier 1936.

Znane nam już stanowiska brzozy karłowatej w Linjach pod Dąbrową Chełmińską, następnie na t. zw. „Mchach jelnieńskich” koło Dżisny i wreszcie na torfowiskach „Ole” i „Pustelnia” w powiecie święciańskim, należy uzupełnić nowymi

▲ Stanowiska Brzozy karłowatej –
– na Wileńszczyźnie i na Litwie

skiem tego rzadkiego na naszych ziemiach północnego gościa. Znajduje się ono w powiecie święciańskim, w gminie Hoduciszki, w Komajskiej puszczy, w części położonej na zachód od rzeki Komajki.

Wiadomość o występowaniu tam brzozy karłowatej otrzymałem od p. Bohdana K r e c z m e r a, który przywiózł do Warszawy kilka zasuszonych jej gałązek, zebranych w czasie wycieczki ornitologicznej w r. 1934. We wrześniu b. r. odbyłem sam

△ Stanowisko Brzozy Karłowatej (*Betula nana* L.)

wycieczkę botaniczną do Komajskiej puszczy, celem dokładnego zbadania tego stanowiska.

Brzoza karłowata rośnie na torfowisku w oddziałach 285 i 288 obrębu Hoduciszki, leśnictwa Twerecz, nadleśnictwa państwowego Ignalino, ca 10 km. na północ od stacji kolejowej Ho-

duciszki, linii Wilno — Królewsczyzna, zajmując teren o powierzchni około 16 ha. Jako dalsze rozprzestrzenienie tego stanowiska występuje na sąsiadujących gruntach, należących do wsi Anzelichowo, zajmując przestrzeń już nieznaczną. Torfowisko, na którym rośnie brzoza karłowata, ciągnie się z zachodu na wschód, zajmując powierzchnię ponad 500 ha. Od strony zachodniej i południowo-zachodniej torfowisko graniczy prawie bezpośrednio z gruntami ornymi wsi Anzelichowo i Pociszki, od strony zaś wschodnio-południowej, wschodniej i północnej jest lasem. Skład gatunkowy drzewostanu to brzoza (*Betula*), osika (*Populus tremula*), olsza (*Alnus*), sosna (*Pinus*), świerk (*Picea*). Jednak tylko na niewielkich stosunkowo przestrzeniach spotkać można starodrzew. Przeważnie ma się do czynienia z młodnikami osikowo-brzozowymi, niewątpliwie samosiewnego pochodzenia. W Komajskiej bowiem puszczy w roku 1916 i 1917 był front niemiecko-rosyjski, a Komajka rozdzielała wrogie armje. Ze względów strategicznych zapewne, a niewątpliwie dla eksploatacji, Niemcy w okrutny sposób przerzedzili Komajską puszcę, zostawiając zaledwie $\frac{1}{8}$ powierzchni drzewostanu. Dziś tylko resztki kolejki wąskotorowej, liczne, dobrze zachowane schrony betonowe i cmentarzyk poległych żołnierzy, w oddziale 290-tym, świadczą o tragicznej historii puszczy w czasie wojny światowej.

Jeżeli chodzi o zespół roślin, wśród których rośnie brzoza karłowata, to przedewszystkiem wymienić należy skarłłą sosnę (*Pinus silvestris* v. *turfosa*), dorastającą 4 m. wysokości, następnie wśród bujnego *Sphagnetum* rosnące: *Ledum palustre*, *Andromeda polifolia*, *Andromeda calyculata*, *Oxycoccus quadripetala*, *Oxycoccus microcarpa*, *Vaccinium uliginosum*, *Vaccinium vitis idaea*, *Calluna vulgaris*, *Drosera rotundifolia*, *Phragmites communis*.

Ponieważ opisane wyżej stanowisko znajduje się prawie w środku torfowiska, dokąd nie dochodzi pasące się na skrajach bydło, a jedynie kobiety w poszukiwaniu jagód miejsca te odwiedzają, więc brzozie karłowatej nie grozi żadne niebezpieczeństwo, tembardziej, że pozostaje ona pod specjalną opieką nadleśnictwa. Ze się ona dobrze tu czuje, świadczą najlepiej kilkunastocentymetrowej nieraz długości przyrosty roczne pędów.

Po wschodniej stronie rzeczki Komajki znajduje się znacznie większe torfowisko o podobnym charakterze, gdzie jakoby

brzozę karłowatą również spotykano, jednak pomimo dokładnych poszukiwań ze strony nadleśnictwa i moich występowanie brzozy karłowatej nie zostało tam stwierdzone.

Zielnik zebranych roślin znajduje się w Zakładzie Systematyki i Geografii Roślin Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

LITERATURA.

1. E. Rałski. Nowe stanowisko brzozy karłowatej w Polsce. Acta Soc. Bot. Poloniae, Vol. V. Nr. 2, 1928.
2. A. Wodziczko. Zabytki przyrody na Pomorzu. Toruń, 1929.
3. A. Wodziczko i B. Pustoła. Brzoza karłowata (*Betula nana* L.) w powiecie święciańskim. Ochrona Przyrody, rocznik 11. Kraków, 1931.
- 3a. A. Wodziczko i Pustoła. *Betula nana* L. in the district of Święciany (Northeastern Poland). Acta Soc. Bot. Pol. VIII. 1931. P. 175 — 180.
4. B. Hryniewiecki. Tentamen Florae Lithuaniae. Warszawa, 1933.

ZUSAMENFASSUNG.

Der Verfasser gibt einen neuen Standort von *Betula nana* L. in NO - Polen im Kreise Święciany etwa 10 km. nördlich vom Städtchen und der Eisenbahnstation Hoduciszki. *Betula nana* L. wächst dort auf einer Fläche von 16 ha, auf einem Moor, zusammen mit Moorkiefern (*Pinus silvestris* v. *turfosa*) und anderen charakteristischen Moorpflanzen. Dieser neue Standort ist der fünfte in Polen bekannte. Zu erwähnen wäre, dass der erste in Linje bei Dąbrowa Chełmińska, der zweite in der Umgebung von Dzisna und schliesslich die beiden zuletzt bekannten Standorte auf den Mooren „Ole“ und „Pustelnia“ im Kreise Święciany entdeckt wurden.

Drukarnia i Litografja
„JAN COITY”
w Warszawie, Kapucyńska 7.